

Gezien en gelezen

□ Ad de Jongh

N.Smits, H.Kelderman, J.B.Hoeksma

Een vergelijking van compensatoir en conjunctief toetsen in het hoger onderwijs (in: *Pedagogische Studiën*, jrg. 92 (2015), nr. 4, p. 275-285)

In de samenvatting van het artikel) stellen de auteurs dat in het Nederlandse hoger onderwijs steeds vaker overwogen wordt om over te stappen op compensatoir toetsen. Omschreven wordt wat compensatoir toetsen inhoudt en worden de argumenten voor dit toetssysteem nader bekeken.

Compensatoir toetsen houdt in dat men voor een studiejaar of cluster van vakken slaagt indien men gemiddeld over het jaar of cluster een voldoende cijfer heeft. Meestal is er wel een randvoorwaarde aan verbonden, zoals dat geen enkel cijfer lager mag zijn dan een bepaald minimum. Volgens de auteurs heeft deze manier van toetsen een lange geschiedenis in het Nederlandse onderwijs (denk daarbij bijvoorbeeld maar aan het eindexamen VWO waar één of twee onvoldoendes kunnen worden gecompenseerd door cijfers op andere vakken zolang men gemiddeld maar een voldoende heeft, uitgezonderd wanneer het gaat om de kernvakken). De in het hoger onderwijs gebruikelijke manier van toetsen is conjunctief toetsen. Hierbij moet elk tentamen/examen met minimaal een voldoende zijn afgerond. Als ondergrens wordt vaak 5,5 gehanteerd (men beheerst dan 55% van de leerstof).

In het artikel wordt om het verschil tussen compensatoir en conjunctief toetsen te illustreren een voorbeeld gegeven. Uit het voorbeeld (twee toetsen) komt naar voren dat men de ene keer juist wel onder het compensatoire regime slaagt en niet onder het conjunctieve systeem, terwijl in het geval van de tweede toets dit juist omgekeerd is. Onder welk regime men makkelijker slaagt hangt af van verschillende zaken, zoals de cesuur, het gemiddelde cijfer en de standaarddeviatie op elke toets. De vraag die door de auteurs dan ook wordt gesteld is of compensatoir toetsen betrouwbaarder is dan conjunctief toetsen. Om deze vraag te beantwoorden verwijzen de auteurs naar de klassieke testtheorie, met name naar de betrouwbaarheid van toetsen. De begrippen normgeoriënteerd gebruik (de studieprestaties van studenten worden onderling

vergeleken) en criteriumgeoriënteerd gebruik (de prestatie van een individuele student wordt met de onderwijsdoelstelling vergeleken) worden met elkaar vergeleken.

Volgens de auteurs gaat het bij studietoetsen niet om de betrouwbaarheid in klassieke zin, maar om de mate waarin meetfouten de precisie van zak-slaagbeslissingen aantasten. Met andere woorden het gaat om de vraag of op grond van de toetsresultaten de juiste beslissing kan worden genomen of de kandidaat slaagt of zakt voor de toets. In het vervolg van het artikel leggen zij uit dat beide toetsregimes last hebben van onbetrouwbaarheid maar dat ze verschillen in wat voor soort beslisfouten de overhand hebben. In het kort beschrijven zij vier psychometrische studies die beslisregels zowel voor compensatoir als voor conjunctief toetsen hebben onderzocht, te weten de studies van Lord (1962), Douglas en Mislavy (2010), van Rijn, Béguin en Verstralen (2009) en van Rijn e.a. (2012). De laatste drie studies betreffen simulatiestudies waarin de precisie van de regels voor examens met meerdere toetsen worden vergeleken. De auteurs maken duidelijk dat de keuze van (beslis)regels kwalitatief invloed heeft op weer andere beslissingen.

Zij stellen dan ook dat de discussie over of conjunctief dan wel compensatoir toetsen zou moeten gaan over de vraag of keuze voor welk systeem ook gekozen wordt de student die de stof beheerst slaagt en de student die de stof niet beheerst zakt. Beslissingen zouden niet afhankelijk moeten zijn van andere factoren, zoals bijvoorbeeld meetfouten. Aan het slot stellen de auteurs dat er meer en beter wetenschappelijk onderzoek naar conjunctief en compensatoir toetsen nodig is.

Het artikel is een discussiebijdrage over compensatoir en conjunctief toetsen. In de bijdrage wordt duidelijk dat beide regimes zowel voor- als nadelen hebben. Kwalificerende toetsing, of dat nu conjunctief of compensatoir is heeft de bedoeling dat studenten die de stof beheersen slagen en studenten die de stof niet beheersen zakken. Wanneer meer onderzoek in deze leidt tot het nemen van de juiste beslissingen in deze, dan lijkt mij dat gerechtvaardigd. Het gaat er immers om de juiste beslissingen met betrekking tot zakken of slagen te nemen.

Drs A.J.C.M. de Jongh is eindredacteur van *EXAMENS*.
Email: addejongh@home.nl